

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

ПРИРОДНИЧО-ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ІСТОРІЇ ТА АРХЕОЛОГІЇ

Назва курсу <i>Нормативний/вибірковий</i>	Історія української дипломатії <i>вибірковий</i>
Ступінь освіти Бакалавр/магістр/доктор філософії Освітня програма	бакалавр 032 Історія та археологія
Рік викладання/ Семестр/ Курс (рік навчання)	2024-2025 / парний (VIII) семестр / 4 рік
Викладач	Галь Б.О.
Профайл викладача	https://geo.mdpu.org.ua/prirodnicho-geografichnij-fakultet/kafedra-istoriyi/sklad-kafedri-istoriyi/gal-bogdan-oleksandrovyeh/
Контактний тел.	0664080517
Е-mail:	hal.bohdan@msspu.edu.ua
Сторінка курсу в ЦОДТ МДПУ ім. Б.Хмельницького	https://geo.mdpu.org.ua/prirodnicho-geografichnij-fakultet/kafedra-istoriyi/osvitnij-protses-kafedri-istoriyi/vybirkovi-komponenty/bakalavrat/istoriya-ukrayinskoyi-dyplomatiyi/
Консультації	<i>Онлайн-консультації:</i> через систему ЦОДТ МДПУ ім. Б.Хмельницького.

1. АНОТАЦІЯ

Навчальний курс «Історія української дипломатії» є невід'ємним складником системи підготовки викладачів історії за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр» (PhD) і є необхідною складовою вивчення таких нормативних дисциплін: «Давня та середньовічна історія України», «Нова історія України», «Новітня історія України», «Історія слов'янських народів». Навчальна програма дисципліни передбачає вивчення еволюції української дипломатії і історичних засад української зовнішньої політики.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Метою викладання навчальної дисципліни «Історія української дипломатії» є формування у здобувачів вищої освіти уявлення про процес становлення й основний зміст зовнішньої політики України в історичній ретроспективі та на сучасному етапі, а також розуміння концептуальних засад зовнішньополітичної діяльності України по забезпеченню її національних інтересів у міжнародних відносинах.

Завданнями курсу є роз'яснення змісту зовнішньої політики та дипломатії України різних історичних епох; аналіз геополітичного становища України, її місця в системі міжнародних відносин в історичній ретроспективі та на сучасному етапі; розкриття процесу формування й основних положень зовнішньополітичної концепції сучасної незалежної України.

3. ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКІ НАБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС ОПАНУВАННЯ ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

1. Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі гуманітарних наук під час професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів історичної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

2. Загальні компетентності:

- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях;
- Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;
- Цінування та повага різноманітності та мультикультурності;
- Здатність діяти соціально відповідально та громадянські свідомо.

3. Фахові компетентності:

- Знання загальної діахронічної структури минулого;
- Критичне розуміння зв'язку між поточними подіями і процесами в минулому;
- Знання і повага до поглядів, обумовлених іншими національними або культурними особливостями;
- Здатність представити результати дослідження у формі звіту у відповідності з основними канонами дисципліни.

4. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Програмні результати навчання (ПРН)

- Знання загальної діахронічної структури минулого;
- Знати і володіти методологіями та проблемами, що відносяться до всіх основних хронологічних періодів історії, від найдавніших часів світу до сучасності, та використовувати їх при викладанні шкільних курсів Історії;
- Проявити здатність підготувати та подати в усній і письмовій формі відповідно до канонів дисципліни наукове дослідження середнього обсягу, яке демонструє здатність знаходити бібліографічну інформацію та первинні джерела і використовувати їх для вирішення деякої історіографічної проблеми;
- Здатність організувати складну історичну інформацію в логічно послідовній формі та чітко доносити її до аудиторії;
- Здатність подати результати дослідження у формі звіту відповідно до основних канонів дисципліни.

5. ОБСЯГ КУРСУ

Вид заняття	лекції	Практичні заняття	самостійна робота
Кількість годин	40	20	60

6. ПОЛІТИКИ КУРСУ

Політика академічної поведінки та етики:

- Не пропускати та не запізнюватися на заняття за розкладом;
- Вчасно виконувати завдання семінарів та питань самостійної роботи;
- Вчасно та самостійно виконувати контрольні-модульні завдання

7. СТРУКТУРА КУРСУ

7.1 СТРУКТУРА КУРСУ (ЗАГАЛЬНА)

Кількість годин	Тема	Форма діяльності (заняття, кількість годин)	Література	Завдання	Вага оцінки	Термін виконання
БЛОК 1. Українська дипломатія у давнину і середньовіччя						

14	Тема 1. Дипломатія доби Київської і Галицько-Волинської Русі	Лекція (4 год.) Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (8 год.)	1-8			впродовж навчального семестру
18	Тема 2. Дипломатія литовсько-польської доби	Лекція (6 год.) Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (10 год.)	1-8			впродовж навчального семестру
20	Тема 3. Дипломатія часів Національної революції і Лівобережної Гетьманщини	Лекція (6 год.) Семінарське заняття (4 год.) Самостійна робота (10 год.)	1-8			впродовж навчального семестру
БЛОК 2. Українська дипломатія нового і новітнього часу						
22	Тема 4. Україна в зовнішній політиці європейських держав у XVIII – на початку XX ст.	Лекція (8 год.) Семінарське заняття (4 год.) Самостійна робота (10 год.)	1-8			впродовж навчального семестру
18	Тема 5. Зовнішня політика доби національно-визвольних змагань 1917-1920 рр.	Лекція (6 год.) Семінарське заняття (4 год.) Самостійна робота (8 год.)	1-8			впродовж навчального семестру
28	Тема 6. Україна в зовнішній політиці великих держав XX ст.	Лекція (10 год.) Семінарське заняття (4 год.) Самостійна робота (14 год.)	1-8			впродовж навчального семестру

7.2 СХЕМА КУРСУ (ЛЕКЦІЙНИЙ БЛОК)

Тема лекції	Зміст лекції
Тема 1. Дипломатія доби Київської і Галицько-Волинської Русі	1. Геополітичні умови та особливості становлення та формування Київської Русі. 2. Основні напрями зовнішньополітичних зв'язків князів Київської Русі. 3. Геополітичні причини піднесення Галицько-Волинської землі.

Тема 2. Дипломатія литовсько-польської доби	<ol style="list-style-type: none"> 1. Наслідки європейських впливів на політичний розвиток українських земель у пізньому середньовіччі. 2. Зовнішньополітичні відносини українських земель в складі Великого Литовського князівства та Речі Посполитої. 3. Запорізька Січ як суб'єкт міжнародних відносин.
Тема 3. Дипломатія часів Національної революції і Лівобережної Гетьманщини	<ol style="list-style-type: none"> 1. Геополітичне становище козацько-гетьманської держави. 2. Дипломатична діяльність українських гетьманів та місце України у політичних планах Московщини, Польщі та Туреччини. 3. Українсько-московські угоди.
Тема 4. Україна в зовнішній політиці європейських держав у XVIII – на початку XX ст.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Інкорпораційна політика російського царату щодо українських земель. 2. Поділи Речі Посполитої. 3. Наслідки російсько-османських воєн XVIII ст. для українських земель.
Тема 5. Зовнішня політика доби національно-визвольних змагань 1917-1920 рр.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Основні напрями зовнішньої політики Центральної Ради, гетьманату П. Скоропадського, Директорії УНР та ЗУНР. 2. Ставлення європейських країн до ідеї української державності. 3. Вплив зовнішньополітичних чинників на результати та причини поразки Української революції 1917-1921 рр.
Тема 6. Україна в зовнішній політиці великих держав XX ст.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Повноваження УСРР та УРСР у зовнішньополітичній сфері. 2. Діяльність уряду УНР в екзилі та її вплив на формування світової політичної думки щодо проблеми української державності. повноваження УСРР та УРСР у зовнішньополітичній сфері в післявоєнний період. 3. Умови здобуття Україною статусу незалежної держави.

7.3 СХЕМА КУРСУ (СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ)

Тема семінарського заняття	Зміст практичного заняття
Тема 1. Українська дипломатія доби зрілого середньовіччя	<ol style="list-style-type: none"> 1. Міжнародні контакти давніх слов'ян та їх державних утворень. 2. Дипломатія галицько-волинських князів. 3. Історичний досвід зовнішньополітичної діяльності Русі.
Тема 2. Українська дипломатія доби пізнього середньовіччя	<ol style="list-style-type: none"> 1. Офіційні стосунки українських козаків з Польщею, Росією, Туреччиною, Молдовою й іншими країнами. 2. Дипломатія запорозьких козаків. 3. Виборювання козацької автономії у Речі Посполитій.
Тема 3. Українська дипломатія часів козаччини	<ol style="list-style-type: none"> 1. Коаліційна політика гетьмана Б.Хмельницького.

	<ol style="list-style-type: none"> 2. Зовнішньополітичні зв'язки українських гетьманів. 3. Угоди східноєвропейських держав щодо території України.
Тема 4. Україна в зовнішній політиці європейських держав модерної доби.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Українське питання у зовнішній політиці російського царату. 2. Українське питання у зовнішній політиці Австро-Угорщини. 3. Українське питання у діяльності української політичної еміграції.
Тема 5. Зовнішня політика доби Центральної Ради, УНР і Української держави, ЗУНР	<ol style="list-style-type: none"> 1. Причини, мета та зовнішньополітичні завдання Української революції 1917-1921 рр. 2. Післявоєнна міжнародна обстановка та плани європейських країн щодо українських земель. 3. Заходи українських урядів щодо розв'язання проблеми державного статусу українських земель та включення УНР до складу Ліги Націй.
Тема 6. Зовнішня політика доби УССР/УРСР	<ol style="list-style-type: none"> 1. Причини обмеження/розширення зовнішньополітичної діяльності УСРР та УРСР з позиції інтересів СРСР. 2. Умови вступу УРСР до ООН та її діяльність у міжнародних організаціях. 3. Діяльність УРСР у міжнародних організаціях.

7.4 СХЕМА КУРСУ (ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ)

Тема для самостійного опрацювання	Зміст теми
Тема 1. Дипломатія Галицько-Волинської Русі	<ol style="list-style-type: none"> 1. Умови становлення Київської Русі. 2. Зовнішньополітична діяльність князів Київської Русі. 3. Дипломатія князів Галицько-Волинської землі.
Тема 2. Литовсько-польська дипломатія	<ol style="list-style-type: none"> 1. Геополітичний контекст розвитку українських земель у пізньому середньовіччі. 2. Зовнішньополітичні відносини українських земель в складі Великого Литовського князівства та Речі Посполитої. 3. Запорізька Січ як суб'єкт міжнародних відносин.
Тема 3. Козацька дипломатія часів Хмельниччини і Гетьманщини	<ol style="list-style-type: none"> 1. Геополітичне становище козацько-гетьманської держави. 2. Дипломатична діяльність українських гетьманів. 3. Статті Війська Запорозького.

Тема 4. Імперська дипломатія щодо України у XVIII – на початку XX ст.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Політика російського царату щодо українських земель. 2. Українські землі під час поділів Речі Посполитої. 3. Перерозподіл українських земель за російсько-османських воєн XVIII ст.
Тема 5. Дипломатія доби національно-визвольних змагань 1917-1920 рр.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Зовнішня політика Центральної Ради, гетьманату П. Скоропадського, Директорії УНР та ЗУНР. 2. Ставлення європейських країн до ідеї української державності. 3. Умови включення українських земель до складу Чехословаччини, Польщі, Румунії.
Тема 6. Українська дипломатія від доби національно-визвольних змагань 1917-1920 рр. до здобуття незалежності	<ol style="list-style-type: none"> 1. Основні напрями зовнішньої політики України та її участь в міжнародних організаціях. 2. Причини та сутність європейських та євроатлантичних прагнень України. 3. Еволюція концепції зовнішньополітичного курсу України.

8. МЕТОДИ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Види контролю: поточний, періодичний, підсумковий (семестровий).

Методи, які будуть використані для оцінювання результатів навчання:

- усний;
- письмовий (періодичний контроль (контрольні роботи));
- тестовий контроль;
- практична перевірка під час семінарських занять;
- контроль виконання завдань самостійної роботи (реферати, есе, презентації, творчі проекти тощо);
- підсумковий (семестровий) – екзамен.

Періодичний контроль складається з чотирьох контрольних робіт (перший та другий періодичний контроль у VII і VIII семестрі). Контрольна робота включає тестові завдання та відповіді на два розгорнуті питання.

Екзаменаційний білет включає тестові завдання та відповіді на три розгорнуті питання з усіх тем, які входять до програми освітнього компоненту.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДНО ДО ВИДІВ КОНТРОЛЮ

Контроль за видами діяльності здобувачів вищої освіти здійснюється шляхом поточного оцінювання знань (під час семінарських занять), контролю виконання завдань самостійної роботи (есе, презентації, творчі проекти), періодичного контролю періодична контрольна робота, екзамену. За результатами суми двох періодичних контрольних робіт, оцінки за поточний контроль та екзаменаційної оцінки виставляється підсумкова оцінка за національною, 100-бальною шкалами і ECTS.

Загальна система оцінювання курсу здійснюється згідно з Положенням про бально-накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького №34/01-05 від 28. 10.2019 р.

Критерії оцінювання поточного контролю на семінарських заняттях (усне, письмове опитування):

«5» – здобувач в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі розрахункові / тестові завдання. Здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.

«4» – здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість розрахункових / тестових завдань. Здобувач здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, у яких можуть бути окремі несуттєві помилки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.

«3» – здобувач в цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових розрахунків, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину розрахункових / тестових завдань. Має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.

«2» – здобувач не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових розрахунків, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Правильно вирішив окремі розрахункові / тестові завдання. Безсистемно відділяє випадкові ознаки вивченого; не вміє зробити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки.

Критерії оцінювання періодичного контролю

Контрольна робота включає тестові завдання та відповіді на два розгорнуті питання. Максимальна кількість балів – 30.

Десять тестових завдань по 1 балу – 10 балів.

Два розгорнуті питання по 10 балів.

Розгорнуті відповіді на 2 завдання оцінюються за 10-бальною шкалою.

10-9 балів: здобувач дає вичерпну відповідь на поставлене питання і виявляє глибокі ґрунтовні знання з певної теми. Спроможний мислити нестандартно, давати оригінальне тлумачення проблем, здатність самостійно інтерпретувати, узагальнювати, робити висновки на основі конкретного матеріалу.

8-7 балів: здобувач правильно і майже в достатньому обсязі дав відповідь на поставлене питання, що підтверджує його глибокі знання з предмета, показав розуміння теми, але ще не зовсім правильно може використати знання на практиці. Має незначні помилки у викладі матеріалу.

6-5 бали: здобувач недостатньо орієнтується в матеріалі, не завжди може самостійно проаналізувати запропонований матеріал; не дає вичерпної відповіді на контенті питання.

4-3 бали: здобувач допускає суттєві помилки у викладі матеріалу, порушує логіку відповіді, відтворює матеріал на елементарному рівні.
1-2 балів: здобувач не зміг викласти зміст питання, погано орієнтується в матеріалі, допускаючи при цьому суттєві неточності.
0 балів: відповідь відсутня

Критерії оцінювання підсумкового (семестрового) контролю

Підсумковий контроль з дисципліни «Історія української дипломатії» відбувається у формі екзамену. Екзаменаційний білет включає тестові завдання та відповіді на три розгорнуті питання. Максимальна кількість балів 100.

Тестові завдання 10 тестів по 1 балу. Розгорнуті відповіді на два завдання оцінюються за 30-бальною шкалою.

25-30 балів: здобувач дає вичерпну відповідь на поставлене питання і виявляє глибокі ґрунтовні знання з певної теми. Спроможний мислити нестандартно, давати оригінальне тлумачення проблем, здатність самостійно інтерпретувати, узагальнювати, робити висновки на основі конкретного матеріалу. Здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.

19-24 балів: здобувач правильно і майже в достатньому обсязі дав відповідь на поставлене питання, що підтверджує його глибокі знання з предмета, показав розуміння теми. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації.

13-18 бали: здобувач недостатньо орієнтується в матеріалі, поверхово сприймає його зміст, не завжди може самостійно проаналізувати запропонований матеріал. Не здатен виділяти суттєві ознаки вивченого.

7-12 бали: здобувач допускає суттєві помилки у викладі матеріалу, порушує логіку відповіді, відтворює матеріал на елементарному рівні. Допускає багато суттєвих помилок у викладенні матеріалу.

1-6 балів: здобувач не зміг викласти зміст питання, погано орієнтується в матеріалі. Безсистемно відділяє випадкові ознаки вивченого.

0 балів: відповідь відсутня.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Борисова О. В. Зовнішня політика України: історія та сучасність. К., 2017. 341 с.
2. Головченко В. І., Матвієнко В.М. . Дипломатична історія України (1923–1993 роки): навч. посіб. К., 2012. 239 с.
3. Григор'єва Т. Історія дипломатії від давнини до кінця XVIII ст. К., 2015. 178 с.
4. Історія дипломатії: навч.-метод. посібник / за ред. О. В. Бігняка. Одеса, 2021. 116 с.
5. Кучик О. С. Зовнішня політика України: підручник. Л., 2018. 446 с.
6. Нариси з історії дипломатії України / Під ред. Смоля В.А., Галенко О.І., Камінський Є.Є., Кірсенко М.В. та ін. К., 2001. 736 с.
7. Стратегічна культура та зовнішня політика України: монографія / за заг. редакцією І. М. Ковалю, О. І. Брусиловської, В. А. Дубовика. Одеса, 2017. 264 с.
8. Українська дипломатична енциклопедія: У. 2-х т. / Редкол.: Л.В. Губерський (голова) та ін. К., 2004.
7. Чекаленко Л. Зовнішня політика України : підручник К., 2015. 477 с.
8. Чекаленко Л., Федуняк С. Зовнішня політика України (від давніх часів до наших днів). К., 2017. 464 с.

ДОПОМІЖНА ЛІТЕРАТУРА

1. Гавронська Т. В. Київська Русь і її дипломатія в IX – першій половині X століття: відношення з державами Європи та Азії // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 18: Право. 2021. № 35. С. 9-35.
2. Зінченко А. Л. Історія дипломатії: від давнини до нового часу: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Вінниця: Нова книга, 2002. 433 с.
3. Івченко О. Т. Україна в системі міжнародних відносин: історична ретроспектива та сучасний стан. К., 2010. 756 с.
4. Макар Ю. Століття української дипломатії. Історико-політичні проблеми сучасного світу: Збірник наукових статей. Чернівці: Чернівецький національний університет, 2017. Т. 35-36. С. 77-94.
5. Моцик О. Зовнішня політика й дипломатія Києва: перші кроки (VI–IX ст.) // Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії. 2018. № 1 (3). С. 107- 111.
6. Овсій І. О. Зовнішня політика України (від давніх часів до 1944 року): Навч. посібник. 2-ге вид. К., 2002. 240 с.
7. Руденко Г. М. Україна дипломатична. К., 2001. 176 с.

Інформаційні ресурси в інтернеті

1. Бібліографічна і реферативна база даних SCOPUS. URL: <http://www.scopus.com/>
2. Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка – <http://www.iir.kiev.ua/>
3. Міністерство закордонних справ України. URL: <https://mfa.gov.ua>
4. Міністерства освіти і науки України (нормативні документи в галузі освіти і науки). URL: <http://www.mon.gov.ua>
5. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
6. Brookings Institution. URL: <https://www.brookings.edu/>
7. Carnegie Endowment for International Peace (CEIP). URL : <https://carnegieendowment.org/>
8. Chatham House (Royal Institute of International Affairs). URL : <https://www.chathamhouse.org/>
9. European Union (EU). URL: https://europa.eu/european-union/index_en
10. Institute for the Study of War (ISW). URL: <https://www.understandingwar.org/>
11. North Atlantic Treaty Organization (NATO). URL: <https://www.nato.int/>
12. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). URL: <https://www.oecd.org/>
13. RAND («Research and Development») Corporation. URL: <https://www.rand.org/>
14. Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI). URL: <https://www.sipri.org/>
15. The Center for Strategic and International Studies (CSIS) URL : <https://www.csis.org/>
16. The Club of Rome. URL: <https://www.clubofrome.org/>
17. United Nations (UN). URL: <https://www.un.org/en/>

